

Костолюнова Л.В.

старший викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Мурач А.Д.

студентка 2 курсу спеціальності «Економічна кібернетика»

м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ТЕРИТОРІЇ ПРОВЕДЕННЯ АТО

Збройний конфлікт на сході України – непереборна сила, що підірвала економіку Донецького регіону та тягне до низу економіку всієї України. Адже багато з виробництв Донеччини мають стратегічне значення для держави. Деякі теплоелектростанції на території центральної України критично прив'язані до марок вугілля, що видобуваються на неконтрольованій території. Наприклад, від вугілля шахти «Комсомолець Донбасу» залежить робота Криворізької та Придніпровської ТЕС. І навпаки – штрипс виробництва Маріупольського металургійного заводу холдингу «Метінвест» є основною і єдиною сировиною для виробництва труб Харцизького трубного заводу, що також входить до вказаного холдингу.

Питання про подолання потягнутих вслід за політичною кризою серйозних економічних негарздів є, на мою думку, одним із найактуальніших. Над розрішенням проблем «східної кризи» нині займаються провідні спеціалісти в області політики та економіки не тільки нашої країни, а й розвинених країн світу.

За словами Райнера Лінднера, інтерес німецьких інвесторів до Донбасу є дуже великим, і якби цей регіон не опинився, у вогні донецькі виробництва могли би виграти від німецьких ноу-хау [1].

Тож, мета - роботи дослідити особливості функціонування українських підприємств на території проведення АТО й, за можливістю, запропонувати шляхи вирішення наявних проблем.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 595 від 07.11.2014 року про «Тимчасовий порядок фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей» бюджетні підприємства, ті, що можуть продовжувати роботу, з 1 грудня 2014 року переведені до контрольованої території [2].

Багато підприємств збанкрутували, оскільки були суттєво пошкоджені у результаті бойових дій, і їх відновлення, можливо, не варто в сучасних умовах. За результатами роботи Єдиного реєстру збитку інфраструктури Донбасу нині підтверджено 59 пошкоджених об'єктів промислового значення (серед них частково зруйновані та повністю зруйновані) [3].

Інші підприємства вирішили не залишати свої потужності та працюють за лінією зіткнення відповідно до Законодавства України. Для того, щоб хоч якось зарадити їх роботі законодавці України запровадили низку пільг, закріплених у Законі «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» Серед тимчасових полегшень [4]:

- Мораторій на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними зобов'язаннями.
- Мораторій на проведення перевірок органами державного контролю у сфері господарської діяльності.
- Продовження дії ліцензій та документів дозвільного характеру, строк дії

яких закінчився у період проведення АТО.

- Звільнення від сплати за користування земельними ділянками державної та комунальної власності.
- Скасування орендної плати за користування державним та комунальним майном.

Але разом із вказаними пільгами для здійснення господарської діяльності в зоні АТО існує низка перешкод.

По-перше, відповідно до постанови Правління Національного банку України від 06.08.2014 № 466 “Про призупинення здійснення фінансових операцій”, банки України призупинили здійснення усіх видів фінансових операцій у населених пунктах, що не контролюються українською владою. До вищезазначених операцій відносяться, зокрема, операції з обслуговування банками рахунків, відкритих суб'єктам господарювання всіх форм власності [5].

По-друге, з червня 2015 року Службою безпеки України разом з Державною фіскальною службою затверджено «Тимчасовий порядок контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей», згідно вимогам якого всі переміщення товарів через лінію зіткнення здійснюється виключно залізничним транспортом. В окремих випадках за відповідним рішенням дозвіл на переміщення вантажів автомобільним транспортом надається суб'єктам господарювання, які переміщують з неконтрольованої території виробниче обладнання (потужності), устаткування, сировину, залишки основних засобів, залишки готової продукції [6-7]. Хоча, щодо останнього переліку, з цим по неконтрольованій території навіть і не пройдеш. Крім того, заборонено переміщення через лінію зіткнення харчових продуктів, лікарських засобів та виробів медичного призначення.

По-третє, до перешкод функціонування слід віднести той факт, що СБУ та ДФСУ у вересні 2015 року було зупинено відшкодування податку на додану вартість деяким підприємствам (наприклад, ТОВ «Метінвест-Україна», ПАТ «Харцизький трубний завод» та ПАТ «Снаківський металургійний завод»), користуючись положеннями Бюджетного кодексу України, згідно яких здійснення витрат державного бюджету відбудеться тільки після повернення тимчасово окупованих територіями під контроль української влади. Причому ДФСУ пропонує на законодавчому рівні тимчасово відмінити відшкодування ПДВ підприємствам в зоні АТО.

По-четверте, підприємствам не відшкодується (не зараховуються при сплаті Єдиного соціального внеску) суми, які працедавці виплачують своїм робітникам по листках непрацездатності за тією причиною, що ці листки не мають відповідно до законодавства України реквізитів (печатки не дійсні, так як самі лікарні тимчасово виведені з державного реєстру).

І, напевно, одна з головних перешкод – це внутрішня ситуація на лінії зіткнення. У значній частині випадків пожежі та бомбардування знищується майно підприємств-платників податків. Як наслідок, підприємства отримують величезні фінансові втрати, але все одно зобов'язані сплачувати податки на загальних підставах.

У період з 14 квітня 2014 року (із дати початку АТО) процедуру перереєстрації з неконтрольованої території Донбасу пройшли більше 4,7 тисяч юридичних осіб та 3,5 тисячі фізичних осіб-підприємців. З них, майже 5,5 тисяч продовжують працювати та сплачувати третю частину усіх платежів до українського бюджету Донецької та Луганської областей, а саме ≈ 2 млрд. грн. кожні півроку. ДФСУ визнає, що за весь час проведення АТО зниження податкових

відрахувань складає 50 % від мирного часу – промислові та торгові об'єкти руйновані, частина з них фізично знищена або не підлягає відновленню. Але бізнес продовжує працювати та сплачувати податки [7].

За даними прес-служби ПАТ «Метінвест», у 2014 році його підприємства, що знаходяться у зоні АТО (ПАТ «Єнакієвський металургійний завод», ПАТ «Харцизький трубний завод», «Краснодонвугілля», «Донецьккокс», «Єнакієвський коксохімпром», «Комсомольське рудоуправління»), перерахували до бюджету 1,8 млрд. грн.; у 2015 році – 1 млрд. грн [8].

На основі результатів аналізу динаміки ресурсів підприємств, що діють за лінією зіткнення (дані за типовими підприємствами зібрані у таблиці 1), можна дійти до висновку, що:

- внаслідок чисельних руйнувань у зоні бойових дій спостерігається зменшення основних фондів підприємств;
- спостерігається зниження виробництва та проблеми з реалізацією продукції;
- характерною є проблема зниження чисельності персоналу підприємств, що тісно пов'язана з проблемою скорочення, а також наявними соціальними проблемами, що змушують людей переселятися зі східного регіону України.

Таблиця 1

Динаміка основних фінансових показників господарської діяльності підприємств, що діють у зоні проведення АТО

ПОКАЗНИК	ПАТ "ДОНЕЦЬКОКС", м. Донецьк			ПАТ "ЄНАКІЄВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД", м. Єнакієве		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Усього активів, тис. грн	516742	466818	520092	19036996	21186996	22159196
Основні засоби, тис. грн	89141	45126	41038	2929452	4053581	3735069
Запаси, тис. грн	21184	19448	10146	1180826	1458820	1365171
Сумарна дебіторська заборгованість, тис. грн	397658	437040	368291	13772875	14291989	13859807
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	3818	2978	1226	116026	9807	328375
Кредиторські зобов'язання, тис. грн	238842	312200	380146	17544766	15778172	13426235
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	-34546	-123282	-14672	-496019	-771821	-615517
Чисельність працівників на кінець року	720	661	504	7244	7020	6821

Джерело: складено на підставі офіційної фінансової звітності вказаних підприємств

Тож, на сьогоднішній день на діяльність підприємств у зоні АТО найвагоміший вплив має макросередовище. Тому питання про вирішення проблем виробництва повинні вирішуватися на державному рівні. І першим кроком у подоланні серйозних наслідків збройного конфлікту, на мою думку, є негайне виконання Мінських угод. А саме: остаточне припинення вогню та відновлення соціально-економічних зв'язків.

Список літератури:

1. Інформаційний портал Deutsche Welle [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dw.com>.
2. Урядовий портал Кабінету Міністрів України [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Єдиного реєстру збитку інфраструктури Донбасу [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.реєстр.укр>.
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
5. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
6. Офіційний веб-сайт Служби безпеки України [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sbu.gov.ua>.
7. Офіційний портал Державної фіскальної служби України [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua>.
8. –Офіційний сайт ПАТ «Метінвест» [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.metinvestholding.com>.

Дем'янчук М.А.
кандидат економічних наук, ст. викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Мельник А.С.
студентка 2 курсу напряму підготовки «Фінанси та кредит»

Лисенко К.А.
студентка 2 курсу напряму підготовки «Фінанси та кредит»

*Одеський національний університет імені І.І.Мечникова,
м. Одеса, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах високого стрімкого розвитку зовнішнього середовища сучасне підприємство може стати ефективним завдяки своїй здатності пристосовуватися до змін. Відповідність внутрішнього середовища підприємства вимогам зовнішнього середовища як найважливішого чинника ринкового успіху спонукає підприємство до постійної трансформації. Рівень економічних, виробничих, технічних, соціальних показників у межах, визначених впливом зовнішнього та внутрішнього середовищ підтримує цілеспрямований та безперервний розвиток – сталий розвиток підприємства.

У літературі мають місце багато різних визначень сталості та сталого економічного розвитку. Значною мірою вони є конкретизацією або уточненням визначення, яке зробила Всесвітня комісія ООН з навколишнього середовища та розвитку. Сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління і не ставить під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти їхні власні потреби [1]. 12 січня 2015 року підписано указ Президента «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [2], яка визначає цілі та показники їх досягнення, а також напрямки і пріоритети розвитку країни. Метою реформ визначено досягнення європейських стандартів життя та гідного місця Україні в світі.

Однією з головних реформ є дерегуляція та розвиток підприємництва –